

תהליך הנחיה ותיווך בכתה

מטרות

- הקדמה והכרות עם נושא התיווך.
- הבנת הקושי בתיווך.
- התנסות.
- מאפייני הלמידה המתווכת.

חלק א' - הקדמה (20 דקות)

תיווך היא סוג של פילוסופיית הוראה, ההבדל בין הקניית תכנים לרכישת תהליכים מבטאת את ההבדל בין הוראה פרונטאלית לתיווך. שיטת אשכולות שאבה מגישתו של ראובן פויירשטיין את חשיבות התהליך אל מול התוצר הסופי. לטענתו של פויירשטיין, התוצר הסופי אינו רלוונטי מאחר שדרכו של חומר להשתנות ולהתיישן ואין אנו יכולים לדעת היום מה יהיו תכני העתיד. לשם כך חשוב לחנך לחשיבה, לחקור כיצד הלומד לומד לחשוב, מה גורם לילד להיות טוב בתחום מסוים ומה מקשה עליו בתחום אחר. המטרה היא לספק כלים שיוכלו לעזור ללומד בכל זמן ובכל נושא ללא תלות בנושא הספציפי דרכו נלמדו הכלים. בנוסף, שיטת אשכולות שאבה את רעיון התיווך. מטרתנו היא לתת ללומד לחוות באמצעות המשחק, ולתווך לו את אשר הוא רואה ומתנסה.

המיוחד בלמידה המתווכת היא בכך שבעזרת המדריך המתווך, מתרחבת מערכת הסכמות שלו וגדל המידע הנרכש. **התנסות בלמידה מתווכת מתרחשת כשמדריך יוצר גשר, בין הגירוי המשחקי לבין עולמו הפנימי של הילד, בין התנסות חדשה לבין אירועים קודמים ועתידיים.** המדריך קובע מה להדגיש ומה לטשטש בהתאם לשיקולים שונים המודרכים על ידי מערכת הערכים שלו, תרבותו, ויכולת הילד לקלוט. המדריך אם כך יכול להשפיע על הילד לא רק באמצעות עיצוב הגירויים, אלא, גם על ידי ויסות הקשב של הילד והכנתו מבחינה רגשית וקוגניטיבית לקלוט את הגירויים האלה אשר הוא מעוניין שיקלוט.

התיווך נעשה בעיקר ע"י שאילת שאלות והסבת תשומת הלב, כמו גם ע"י ויסות הקשב של התלמיד. השאלה צריכה להתאים לתלמיד – תלמיד מתקשה אפשר לשאול שאלה שתסב את תשומת ליבו להיבטים שונים במשחק, תלמיד מתקדם ניתן לשאול שאלה שתעורר בו סקרנות ותעודד התמודדות עם אתגר. התיווך יכול להיעשות בהבעות פנים ותנועות גוף ע"מ לעורר אינטראקציה הדדית. באמצעות תיווך התלמיד לומד להתמקד, להתבונן, להבחין, ליצור יחסים, לארגן ולסדר נתונים. תהליך התיווך באמצעות משחקים נותן לתלמיד ארגז כלים עשיר לשימוש במצבים משחיקים שונים ובמצבי למידה שאינם רק משחק.

הלמידה הנרכשת על ידי תיווך אם כן, שונה מאד מטיבה מן הלמידה הנרכשת במגע ישיר עם גירויים. באמצעות התיווך, לומד הילד להתמקד, להתבונן, להבחין, ליצור יחסים, לארגן ולסדר נתונים. בתוכנית שלנו, אודות תהליך התיווך, באמצעות משחקים, נוצר אצל הילד ארגון כלים עשיר לשימוש במצבים משחקיים שונים ובמצבי למידה שאינם משחקיים. תהליך זה עושה את

המפגש העיתידי הישיר (ללא תיווך) לתהליך יעיל יותר המאפשר לילד לקלוט כמות רבה יותר של מידע, ללמוד ממנו ולעשות בו שימוש.

חלק ב' - הבנת הקושי שבתיווך (15 דקות)

למרות החשיבות והמרכזיות של כלי זה בתוכנית אשכולות חשיבה, מדריכים רבים מוצאים שקשה מאד לדעת איך, מתי, ועל מה לתווך. תיווך הינו מיומנות שקשה ללמד בגלל שהיא טומנת בתוכה מרכיבים שונים. בתיווך **אין** נוסחה ברורה האומרת: "עשה 1,2,3 והשגת את המטרה. אם אנחנו רוצים באמת להבין את תהליך התיווך עלינו **לעשות** (לתווך) ולא לדבר על. אך כדי לבצע הליך של תיווך, אנחנו צריכים מספר דברים:

1. בראש וראשונה אנחנו צריכים שתהיה לנו **אג'נדה**, שיהיה לנו משהו משמעותי שיעזור לקדם את הילד בחשיבה/עשייה/מודעות שלו. דבר זה מחייב שנבוא קודם כל עם איזשהו בסיס של ידע. באשכולות הדבר מתורגם לידע משחקי (אסטרטגיות/טקטיקות), הבנת חוקי המשחק, וכמובן מודלים שיכולים לסייע בתהליך. בנוסף, כדי לתרום לעולם הידע של התלמיד עלינו להכיר אותו, ואת המקומות בהם הוא מתקשה. האם הקושי הוא בעיקר קוגניטיבי, האם רגשי/חברתי? לעיתים אנחנו מאד רוצים לקדם ואף מרגישים לחץ להפעיל את שיטת אשכולות ודווקא ההתכוונות הזו, והרצון למלא את המשימה "בשלמות" גורמת לנו לוותר על הזדמנויות או להפריז ולהיות פחות רגישים למקום/רצונות של הילד. (הביאו דוגמה מהשטח אם יש לכם) חשוב אם כך להיות גם מחוברים ליכולות/רצונות של הילדים וגם לאג'נדה שלנו. אם יש למדריך אג'נדה חברתית/רגשית חשוב שיתווך בתחום הזה, אם האג'נדה היא יותר קוגניטיבית אז כדאי להתמקד שם. מספיק שעברת ליד ילד ותיווכת לו משהו שקשור לידע המשחקי שלו, כבר שיפרת את מצבו של הילד במשחק מאד.

2. **תהליך התיווך הוא מאד סובייקטיבי** ותלוי במידה רבה בפרשנות שאנחנו נותנים לכל מה שקורה מסביב. דבר זה מחייב שהמתווך יתעניין במה שקורה לילד וירצה לתווך לו מצבים שונים. מידת המיקוד שהמדריך שם על תהליך התיווך והמקומות בהם הוא בוחר להתמקד משפיעים על טיב התיווך והמודלינג שהוא נותן לילד. ברגע שהמדריך מתעניין במה שהתלמיד עושה ושואל,

אשכולות חשיבה ישראל בע"מ

רח' החרושת 10, ת.ד 2218 כפר-טבא 44641

טל: 09-7944000, פקס: 09-7944001

email: info@eshcolot.com

www.eshcolot.co.il

אומר, משקף לו משהו על העשייה, זה יוצר אפקט מאד חזק בחוויה של הילד. תהליך זה עבור המדריך הוא לא פשוט מכיוון שמצד אחד הוא צריך לשים לב למקומות בהם הוא יכול ורצוי שיתווך ומצד שני כאשר אתה משקיף מבחוץ ולא משחק בעצמך קשה לחוש את המשחק ולשמור על רמת התעניינות.

3. הרבה פעמים הסיבה להימנעות מתיווך מצד המדריך קשורה יותר לפרקטיקה של התהליך. מתי נכון לתווך, איך להחליט כמה שאלות/איזה סוג שאלות, באיזה מידה להתערב. התשובות לשאלות הללו אינן חד משמעיות, אך יש מספר מרכיבים שעשויים לעזור בקבלת ההחלטה.

שתפו את המדריכים שעכשיו נתנסה בתיווך ונכיר מאפייני שונים של הלמידה המתווכת שיעזרו ויתנו להם רעיונות נוספים בתהליך התיווך.

חלק ד' - מאפייני הלמידה המתווכת (25 דקות)

1. כוונה והדדיות

בדרך כלל תיווך הולך בעבודה של אחד על אחד מכיוון שצריך-

- להכיר את האדם
- להבין אותו

כמתווך אתה מחפש כמה שיותר זירות שיחה – חיבורים לפתוח ולדבר, אם יעשה בצורה טבעית של שיתוף וגירוי – זה יקרה. אם יעשה בכוח ואם ננסה לפגוע יותר מדי כוונים, מחטיאים את המטרה. כדי לעורר את תשומת ליבו של התלמיד לדבר מסוים, חשוב שהמתווך יבחר לעשות זאת בזמן שהילד פנוי ומסוגל להבין. ההתכוננות של המתווך וכתוצאה ההדדיות של הילד לניסיונותיו תלויים באינטראקציה הישירה והחיובית בניהם. למשל, המתווך יכול להתאים את טיב השאלה לאופיו ורמת ההבנה של התלמיד. תלמיד המתקשה עם משחק מסוים עשוי לקבל שאלה שתאפשר לו להצטרף למעגל המבינים (שאילת בירור פשוטה). לעומתו, אל תלמיד שהבין תופנה שאלה ברמה שתעורר אותו להתמודדות. לדוגמא, להדגים עמדה מסוימת במשחק ולשאול לגבי המהלך הרצוי הבא. השאלה לתלמיד המתקשה יכולה להינתן מחומר שכבר נלמד.

ללא היענות מהילד למאמצי התיווך, 'הכוונה' של המבוגר אינה יעילה. 'הדדיות' היא היכולת של המתווך להתחבר לשינויים הקטנים אצל המתווך ולהגיב אליהם.

דפי עבודה ותרגול, ככל שיהיו מדורגים וערוכים היטב, אינם יכולים להחליף את סיטואציית התיווך של דיאלוג מורה-תלמיד וגם של תלמיד-תלמיד. לפעמים הסבר של תלמיד-עמית יוצר תיווך שאינו נופל מתיווך מורה-תלמיד. מאחר שהתלמידים יכולים לתווך זה לזה, חשוב ביותר הרב-שיח שמתרחש בכיתה.

2. טרנסצנדנטיות (העברה)

המדד הזה של תיווך מתבטא בהקניית עקרונות חשיבה שיאפשרו לתלמיד לפתור בעיות חדשות שייתקל בהם בעתיד (אסטרטגיות שיאפשרו לילד להגיע לרמות חשיבה גבוהות יותר). לתיווך תהיה הצלחה מכסימלית כאשר יוכל התלמיד לפתור ביעילות בעיות בתחומים שונים אך בעזרת העקרונות שלמד. היכולת של התלמיד ליישם כללים לוגיים שנרכשו בתחומים אחרים מצביעה על עוצמתו של המרכיב הטרנסצנדנטי בחוויית התיווך. לתיווך תהיה הצלחה מכסימלית כאשר יוכל התלמיד לפתור ביעילות בעיות בתחומים משחוקיים ובעיקר חוץ-משחוקיים. היכולת של התלמיד ליישם כללים לוגיים שנרכשו בתוכנית אשכולות בתחומים אחרים מצביעה על עוצמתו של המרכיב הטרנסצנדנטי בחוויית התיווך.

3. תיווך של משמעות

התיווך למשמעות עוסק באנרגיה שעל התלמיד להשקיע בביצוע המשימות ובו זמנית ברגשות המתלווים לעשייה הזאת. המתווך משתמש בכל האמצעים כולל הבעות פנים ותנועות גוף, כדי להביא את התלמיד לאינטראקציה הדדית. לעורר את הצורך בעשייה כלשהי פירושו להפעיל את המרכיב של המשמעות באינטראקציה של התיווך בתוכניתנו התיווך למשמעות יתבטא בפיתרון בעיות שמקבל-התיווך יכיר בחשיבותן ולכן יהיה מוכן להשקיע אנרגיה בפיתרתן.

דוגמא לכך הן בעיות הקשורות לחשיבה הסתברותית. השימוש בחשיבה זו רווחת בחיי היומיום, לכן הלומד חש צורך להבין את הנושא. אם התלמידים אינם מודעים לחשיבות הנושא, טוב יעשה המדריך אם יביא דוגמאות מהחיים שלו, של הילדים וקטעי עיתונות המשתמשים באחוזים ויעורר בתלמידיו מוטיבציה להבין את המושג ומשמעותיותו.

4. תיווך של תחושת מסוגלות

כדי לעודד את הילד להתמודד עם מצבים שונים, מגוונים ופחות מוכרים, מאד חשוב להקנות תחושה של מסוגלות. תחושה זו מעוררת את הילד להמשיך במאמציו ובפעילותו. ילד שחש שמשימות מסוימות הם המעבר ליכולתו, יימנע מלגעת בהן. ישנם מקרים שלאחר הצלחות מסוימות בתחום קושי, מוסר המחוסם הרגשי אצל הילד, אשר בעבר פגע בילד. הילד נכנס למעגל חדש של הצלחות --> חיזוק תחושת המסוגלות --> התמודדות עם משימות חדשות --> הצלחות --> חיזוק תחושת המסוגלות וחוזר חלילה. כדי לעורר את תחושת המסוגלות חייבת להיות הצלחה כלשהי.

לפעמים הילד שמצליח חסר ביטחון במידה כה רבה שנידמה לו שהצלחתו היא מקרית ואינה מעידה על יכולתו – הוא. תפקידו של המתווך הוא להצביע על ההצלחה ולפרש אותה לחניך:
"ראה מה אתה מסוגל לעשות כאשר אתה מתרכז..."

- בתיווך אם כך, מצביע המתווך בפני הילד על היכולת שלו לבצע פעולה מורכבת ובלתי מוכרת, ולהגיע להישגים. הוא עושה זאת תוך עידוד ואישור. המבוגר/מתווך שעד להצלחה אחראי לזהות אותה עבור הילד ולהתייחס למרכיבי ההתנהגות אשר הביאו להצלחה.

5. תיווך של וויסות ופיקוח על התנהגות

התיווך לוויסות ההתנהגות מתפצל לשני היבטים מנוגדים.

א. ריסון האימפולסיביות

ב. ייזום התנהגות

האימפולסיביות מתבטאת בתשובה שהתלמיד נותן בטרם אסף את כל הנתונים. כתוצאה מכך התוצרים שלו אינם מדויקים ואין הוא יכול לנצל את הפוטנציאל הקוגניטיבי שלו. כדי לתווך שליטה בהתנהגות – המתווך יעכב את חניכו בעת מתן תשובה חפוזה ויכוונו לבחון היטב את הנתונים ולהקדיש זמן לארגון היחסים הפנימיים ביניהם.

אשכולות חשיבה ישראל בע"מ

רח' החרושת 10, ת.ד. 2218 כפר-סבא 44641

טל: 09-7944000, בקט: 09-7944001

email: info@eshcolot.com

www.eshcolot.co.il

לדוגמא שימוש מובנה בשיטת הרמזור יכול לרסן התנהגות אימפולסיבית אשר פוגעת בכל התפקוד הקוגניטיבי. נזקי האימפולסיביות גדולים במיוחד במקצועות בעלי אופי קפדני ומדויק כגון מתמטיקה ומחפלים בביצוע משימות מתמטיות. החניך ניכנס למעגל של כישלונות: הוא ניכשל, לכן הוא מאבד את ביטחונו ובמשימה הבאה הוא מנסה להיחלץ מהכישלון על ידי ניחוש המבוסס על תגובה אימפולסיבית. הכישלון מחזק את האימפולסיביות, וחוזר חלילה.

אימפולסיביות ←---- כישלון ←----- הגברת האימפולסיביות.

כדי להתגבר על האימפולסיביות חייב הלומד להפעיל מנגנון עצמי של וויסות ההתנהגות. כל עוד לא ניבנה המנגנון הזה לא ישתפר תפקודם של התלמידים. וויסות עצמי מחייב מודעות עצמית.

מדריך אשכולות שמבקש מתלמידיו להמחיש את השימוש בשיטת הרמזור, מתווך להם מהלך של ייזום התנהגות. ממקבלים פסיביים של מידע הם הופכים ליוצרים אקטיביים שלו. בדרך זו הוראת החשיבה עשויה לתרום ליצירת שינוי מבני בתלמיד, שישפיע על התנהגותו הקוגניטיבית גם בתחומים חוץ-משחקיים. הילד יכול ללמוד על עצמו לדוגמה, באיזה שלב במשחק הוא מאבד סבלנות, כבר בהתחלה, באמצע, בסוף. המדריך יכול על ידי תיווך להביא את הילד למודעות ועל ידי כך לעבודה מודעת בהיבט הספציפי הזה המשפיע מאד על אופן המשחק שלו.

6. תיווך להתנהגות משתפת

אנחנו מרבים לדבר בתוכנית אשכולות על החשיבות של המקום הרגשי חברתי, תיווך להתנהגות משתפת פותח את הדרך ליחסי חברות והבנה הדדית. בתוכניתנו אפשר לתווך לשיתוף על ידי רב-שיח של שותפי המשחק על דרכי פיתרון. כאשר ילד מתאר איך הוא הגיע לפיתרון בעיה מסוימת הוא זוכה לתגובות על התהליך שהוא מדווח עליו, הוא לומד לעבוד בצוות חשיבה. מעבר להישגים במשחק או במתמטיקה הילד לומד לעבד את דבריו, כך שהזולת יבין, להאזין לדברי הזולת ולהתייחס אליהם.

7. תיווך של ייחודיות ואבחוניות פסיכולוגית

כדי שאדם יוכל לבנות אישיות עצמאית עליו לעבור תהליך של היבדלות מזולתו. בתוכניתנו יתבטא התיווך לייחודיות בעידוד התלמידים לחפש מהלכים ודרכי פיתרון בדרכם – הם.

מורה, שהוא גם מתווך, לא יכפה פיתרון אחד ויחיד הנראה לו. אם פיתרון בדרך אחת מסוימת עדיף **מבחינה משחקית** על פיתרון אחר, טוב יעשה המדריך אם יפרש את עמדתו. לדוגמא, לאחר הקבלה של דרך החשיבה שלהם הוא יעודד דיון על הדרך הנוחה יותר ויעורר בתלמידים תחושת מסוגלות. בנוסף, עצם שיקול הדעת לגבי יתרונותיו וחסרונותיו של פיתרון כלשהו יתרום לפיתוח היכולות הקוגניטיביות של החניכים. בקשו מהמדריכים דוגמאות נוספות.

8. תיווך לחיפוש מטרות, קביעתן, תכנון והתנהגות של הישג

פניו של תיווך המכוון את התלמיד לחיפוש מטרות – לעתיד. התלמיד לומד שיש דרכים שונות להשגת המטרות ועליו לבחור את זו המתאימה לו. בתוכניתנו הסוג הזה של התיווך בא לידי ביטוי בגישה הכללית שמפתחים אצל הילד. שיתוף הילדים בשיקול הדעת של המורה יוצר תיווך לחיפוש מטרות. אני לא פותר רק כדי למצוא תשובה אלא אני פותר כדי להבין.

היבט אחר של התיווך לחיפוש מטרות הוא חינוך התלמיד להתמקדות בעיקר. כאשר תלמיד ניגש לפתור בעיה עליו להבחין בין טפל לעיקר, הוא חייב לאסוף נתונים המכוונים למטרה – שהיא הגעה לפיתרון. להעלות דוגמאות עם המדריכים.

9. תיווך לאתגרים : חיפוש אחרי החדש והמורכב

יש מדריכים רבים החוששים להטיל משימות קשות מידי על תלמידיהם, שמא ייכשלו. בלי כישלונות אין למידה משמעותית, בתנאי שהכישלון לא יעורר פחדים, אלא ישמש מנוף לחיפוש פיתרון טוב יותר. מרבית ההמצאות של המין האנושי נבעו מהצורך לחפש פתרונות לבעיות שלא הצליחו לענות עליהם.

בתוכניתנו, המתווך משרד לתלמיד שהכישלון הוא אבי ההצלחה. הוא מעודד את תלמידיו להתמודד עם קשיים, לא לחשוש מאי הצלחות ולהמציא בעיות מורכבות שחבריהם יפתרו אותן.

אפשר לעורר יצירתיות מבוקרת אצל הילדים.

ניתן להציע מידי פעם בעיות-אתגר שלצורך ההתמודדות איתן מותר להתייעץ עם אחרים. אווירה מקבלת ותומכת במקרה של אי הצלחה תורמת לשיפור בגישת מקבל-התיווך כלפי בעיות, כלפי עצמו וכלפי אחרים.

יש תלמידים שתשובתם הראשונה לכל בעיה שנראית להם קשה היא: "אני לא יודע". מדריך-מתווך לא יקבל תשובה כזאת כתשובה אחרונה. המדריך יסייע לילד לפעול בהדרגה ויצביע לו על הצלחתו בהתמודדות ועל הסיפוק שחשים כאשר מתגברים על קשיים.

10. תיווך למודעותו של האדם כישות משתנה

אנשים רבים השלימו עם העובדה שחשיבה אינה בהישג ידם. הוראה מדורגת שמובילה להצלחות עשויה לשנות את העמדה הזאת. הידיעה שאי פעם לא הצלחתי והנה מצאתי דרך להצליח עשויה ליצור שינוי מבני באישיותו של התלמיד. בחברה שלנו יש לחשיבה איכותית תפקיד מרכזי. הצלחה בתחום הזה עשויה להוביל לשינוי בתפיסת האני. לאור זאת כדאי להקנות לתלמיד עקרונות חשיבה ואסטרטגיות למידה שיסייעו לו להצליח.

דוגמא:

יש מורים שרוצים לסייע לתלמיד בכל מחיר להצליח וממהרים לתת לו את דרך הפתרון או את הפתרון, העיקר שתהיה בידו תשובה. למעשה, בטווח הרחוק הם גורמים לילד נזק שקשה ביותר לתקנו, ולעיתים הנזק בלתי הפיך. שכנוע הילד לחזור לחקור ולתרגל תעזור בטווח הארוך במצבים חדשים שבהם תידרש מיומנות למידה. ברגע שהתלמיד רוכש את מיומנויות החשיבה נפתחת לפניו הדרך להצלחה, ולשינוי.

11. נתיווך לראייה אופטימית

ראייה של העתיד היא פועל יוצא מתפיסת העולם שהאדם מגבש לו במהלך חייו. היא משפיעה על החלטותיו ועל בחירותיו. אדם שאינו בוטח בעצמו, או אדם שאינו מודע ליכולותיו עלול לבחור בדרך כלשהי שלא ימצה בה את יכולתו.

בחברה הטכנולוגית של ימינו יש לחשיבה לשפה ולמתמטיקה משקל מכריע בתפיסת האני. כישלון במקצועות הנ"ל עלולות לגרום לדימוי עצמי ירוד ולבחירה של דרך חיים המבוססת על ראייה פסימית של האפשרויות.

תיווך לראייה אופטימית יכול להיעשות, לאחר שהמתווך מזמן לחניכו שורה של הצלחות. אדם שלא זכה לחוויה של תיווך יפתח פונקציות קוגניטיביות פגומות, שתפגענה ביכולתו לנצל את הפוטנציאל הטמון בו. פוירשטיין קורא לתופעה הזאת: קיפוח תרבותי.

קיפוח תרבותי הוא מצב שבו הפרט לא זכה לתיווך בתרבותו-הוא, לכן לא זו בלבד שלא זכה לקבל את מה שתרבותו יכולה להציע לו, אלא שחלה פגיעה בכישוריו הקוגניטיביים ובעקבותיה גם במרכיבים אחרים של אישיותו.

12. תיווך חווייתי

כחלק מהרעיון של אשכולות חשיבה, הוספנו ממד נוסף שאינו מופיע אצל פוירשטיין והוא נקרא "תיווך חווייתי" זה הוא ממד בעל משמעות רבה בתהליך הלמידה, לעניות דעתנו, והוא כולל בתוכו הן את המרכיב המשחקי חווייתי ללומד והן את הסביבה הטבעית והחיובית שבאמצעותה אנו שואפים להגיע לחוויה משמעותית ואותנטית ללומד. באמצעות ממד חווייתי זה שואפים אנו להגיע להבנה ראשונית של תהליכים מורכבים שאותם נרצה להקנות כתוצר משמעותי בתהליך הלמידה.

חלק ו' - סיכום (20 דקות)

לאחר שהבנו את השאיפות שלנו בתהליך התיווך ויחד איתם את המגבלות/קשיים ומאפייני הלמידה התיווכית, להלן מספר טיפים/רעיונות לתיווך יעיל יותר:

1. אם הגדרת לעצמך שאתה רוצה לתווך, אין טעם לעבור בין כל הילדים, אלא לעשות עבודה משמעותית מול זוג ולעשות את הדברים הבאים:
 - להיות מעורב ולהבין מה קורה במשחק.
 - לא לשאול הרבה שאלות.
 - לא לקשקש.
 - לשאול כמה שאלות עדינות, התחלתיות.
 - בשלב מסוים צריך להחליט מה רוצים להגיד ולהיות ממוקדים.

2. כאשר מדגימים לילדים מצבים במשחק, חשוב להביא עמדות פשוטות, אפשר גם להכין מראש נושאים לדון עליהם. אם תישאר בגישה ש"תזרום" ותמצא כבר על מה לדבר – יהיה הרבה יותר קשה. לתווך כאשר אין אגינדה הופך את התיווך לסתמי. רצוי מסיבה זו לחבר את נושא השיעור/אשכול עם מיקוד התיווך שלנו.

3. יש לזכור את החשיבות של התיווך לתחושת מסוגלות, כדי לעודד את הילד להתנסויות נוספות וחוויית מגוונות.

4. על מה מדברים בתיווך? ידע משחקי, תבניות (מודלים, עקרונות חשיבה), העברה .

5. חוויה משחקים חייבת להיות מהנה, דבר הנעשה מורכב יותר כאשר המשחקים מורכבים יותר. להלן, מספר רעיונות לעודד שחקן שנרתע/לא מעוניין לשחק:

- להפוך את המשחק ליותר "כיף" פחות רציני. לבקש מהיריב לעשות מסע כשאנחנו לא מסתכלים ולנסות לנחש את המסע.
- לספור במהלך המשחק כמה פעמים איימנו על היריב במשחק (עוזר לזהות מאמץ ותהליך שהיה במשחק).
- לשחק משחקונים קטנים ומעניינים.
- להוציא ילד מהכיתה, להחביא חפץ ולבקש מהילד כאשר חוזר למצוא את החפץ בעזרת רמזים מהכיתה.

לתיווך תהיה הצלחה מכסימלית כאשר יוכל התלמיד לפתור ביעילות בעיות בתחומים שונים אך בעזרת העקרונות שלמד. היכולת של התלמיד ליישם כללים לוגיים שנרכשו בתחומים אחרים מעצימה את המרכיב הטכני בחוויה התיווכית.

בתיווך חשוב לקחת שני יסודות עיקריים בחשבון-

א. הצורך לצייד את הילד במיומנויות של רכישת יכולת.

- לעשותו מסוגל לאסוף מידע הדרוש לפתרון בעיה.
- לגרום לו להתמקד במשימות רלוונטיות.
- לאפשר לו להשתמש במקורות המידע הדרושים.
- לעזור לו ליישם יכולות במצבים שונים ומגוונים.

ב. להציע לילד הזדמנויות להתמודד עם מצבים מסוימים שבהם הוא עדיין לא שולט.

- העמדת הילד בפני משימות שבהם הוא טרם שולט, דורשת התערבות תיווכית שתצייד אותו ותעזור לו להגיע ליכולות.

שאלות תיווך לדוגמא:

"מה לדעתך מתכנן היריב שלך, ע"פ המהלך האחרון שעשה?"
"נסה לשער מה יהיו 2 המהלכים הבאים?"
"הבט בעמדה שעל הלוח, היכן יש יתרון ללבן? היכן יש יתרון לשחור?"
"מהו המקום הבטוח על הלוח ומה המסוכן?"
"למה החלטת לעשות את המהלך הזה דווקא עכשיו?"
"מה ההבדל כרגע, בין שני חלקי הלוח? איזה מהלך ניתן לעשות שישנה את ההבדל הזה?"
"האם אתה מרגיש מוביל או מובל?"
"איך אתה מרגיש עכשיו?" (בעקבות מהלך דרמטי שביצע היריב)
"יש משחקים נוספים שמעוררים בך תחושות דומות?"
"נסו לשחזר שני מהלכים אחורה, האם הייתם מבצעים מהלכים אחרים בדיעבד?"
"מה היית רוצה לעשות, אם לא היית תלוי בתגובתו של היריב?"
"האם יש אפשרות נוספת שכדאי לבדוק שוב?"
"שחקו משחק נוסף, אלא שהפעם נסו להשתמש במהלכים טובים שהיו לכם במשחק הזה?"
"האם ישנם עקרונות במשחק הזה שתוכל לקחת איתך גם למקומות אחרים ביומיום?"
"נסה לחשב את הדרך לסיום המשחק"
"נסה לתכנן מהלכים שהיית מבצע אם לא היו אילוצים בכללי"